НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ НАН УКРАЇНИ

АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА

КРАЩІ ПРАКТИКИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

(підготовлено за рахунок бюджетних коштів, спрямованих на забезпечення проведення державними науковими установами наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за результатами державної атестації)

Харків, 2025

Узагальнення досвіду ЄС щодо податкового стимулювання розвитку зеленої економіки уявляється важливим як з позицій нормативно-правової бази та системи стратегічних документів ЄС, так і з точки зору інструментарію податкового стимулювання, що на практиці застосовуються окремими країнами європейського співтовариства.

Європейська зелена угода, спрямована на перетворення кліматичних та екологічних викликів на можливості для забезпечення сталості та конкурентоспроможності економіки Європейського Союзу [1], була прийнята наприкінці 2019 р. Вона була та досі залишається головним базовим європейським актом стратегічного характеру в сфері зеленої економіки. Кінцевими результатами її реалізації вбачається перехід до чистої циклічної економіки та призупинення зміни клімату, зменшення забруднення та збереження біорізноманіття при забезпеченні справедливості та інклюзивності для всіх. При цьому метою Європейської зеленої угоди визначено створення політичних умов для досягнення ЄС кліматичної нейтральності та сталого зростання до 2050 року.

У січні 2020 р. був представлений Інвестиційний план Європейської зеленої угоди [3], метою якого визначена мобілізація фінансування ЄС і створення основи для сприяння та стимулювання державних і приватних інвестицій, необхідних для переходу до кліматично нейтральної, екологічно чистої, конкурентоспроможної та інклюзивної економіки. Доповнюючи інші ініціативи, оголошені в рамках Зеленої угоди, План базується на трьох вимірах:

1) фінансування: мобілізація щонайменше 1 трильйона євро сталих інвестицій протягом наступного десятиліття. Більша, ніж будь-коли раніше, частка витрат на кліматичні та екологічні заходи з бюджету ЄС буде накопичуватись у приватному фінансуванні, де ключову роль відіграватиме Європейський інвестиційний банк;

2) сприяння: надання стимулів для розблокування та перенаправлення державних і приватних інвестицій. ЄС надасть інструменти для інвесторів через стабільне фінансування в основі фінансової системи, і сприятиме сталим інвестиціям державних органів, заохочуючи зелене бюджетування та закупівлі, а також розробляючи способи спрощення процедур затвердження державної допомоги для регіонів із перехідною економікою. Саме в рамках цього виміру лежить активна податкова політика зеленого переходу, яка вже отримала масштабне поширення серед країн – членів ЄС.

3) практична підтримка: підтримка органів державної влади та ініціаторів сталих проектів у їх плануванні, розробці та реалізації.

У січні 2020 р. Також був представлений Механізм справедливого переходу [3], який передбачає використання трьох основних джерел фінансування.

Першим джерелом фінансування визначено Фонд справедливого переходу, який отримає 7,5 млрд євро коштів ЄС, які надходять до пропозиції Комісії щодо наступного довгострокового бюджету ЄС. Для того, щоб скористатися своєю часткою Фонду, держави-члени в діалозі з Комісією повинні визначити відповідні території за допомогою спеціальних територіальних планів справедливого переходу. Їм також доведеться взяти на себе зобов'язання поповнити кожне євро з Фонду справедливого переходу грішми з Європейського фонду регіонального розвитку та Європейського соціального фонду Плюс і надати додаткові національні ресурси. У сукупності це забезпечить фінансування від 30-50 млрд євро, що мобілізує ще більше інвестицій. Фонд надаватиме дотації в першу чергу регіонам. Наприклад, це може бути підтримка працівників у розвитку навичок і компетенцій для ринку праці майбутнього та допомога МСП, стартапам та інкубаторам у створенні нових економічних можливостей в цих регіонах. Також передбачається підтримка інвестицій в перехід до чистої енергії, наприклад, в енергоефективність.

В якості другого джерела представлена Спеціальна схема справедливого переходу в рамках InvestEU для мобілізації до 45 млрд євро інвестицій, спрямована на залучення приватних інвестиції, в тому числі в стійку енергетику та транспорт, які принесуть користь цим регіонам і допоможуть їхнім економікам знайти нові джерела зростання.

Третім джерелом зазначена Позика державному сектору з Європейським інвестиційним банком за підтримки бюджету ЄС для мобілізації від 25-30 млрд євро інвестицій. Буде використано для позик державному сектору, наприклад, для інвестицій у мережі централізованого теплопостачання та реконструкції будівель.

Оцінка розмірів необхідних інвестицій у розрізі стратегій і планів Європейської зеленої угоди наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Інвестиційні потреби, визначені стратегіями та планами дій Європейської зеленої угоди (ЄЗУ) [4]

Стратегії ЄЗУ та плани дій (в хронологічному порядку)	Інвестиційні потреби	Період часу
Стратегія біорізноманіття	20 мільярдів євро на рік витрачається на природу	2020-2030 роки
Цільовий план із захисту клімату	На 350 мільярдів євро щорічно більше інвестицій в енергетику, ніж інвестовано в період 2011-2020 рр.	2021-2030 роки
Хвиля оновлення	275 мільярдів євро на рік на реконструкцію будівель	2020-2030 роки
Офшорна відновлювана енергія	800 мільярдів євро на широкомасштабне розгортання морських технологій відновлюваної енергії	2020-2050 роки
Стала мобільність	Додаткові інвестиції (порівняно з попереднім десятиліттям) у розмірі 130 мільярдів євро на рік для розгортання інфраструктури відновлюваних джерел та палива з низьким вмістом вуглецю + 100 мільярдів євро на рік для усунення «дефіциту інвестицій у зелену та цифрову трансформацію» для інфраструктури	2021-2030 роки
План дій щодо нульового забруднення	Додаткові 100-150 мільярдів євро щороку для досягнення екологічних цілей, окрім заходів, пов'язаних із кліматом, значна частка яких спрямована на інвестиції у запобігання та контроль забруднення	2021-2030 роки

Закінчення Табл. 1

Стратегії ЄЗУ та плани дій (в хронологічному порядку)	Інвестиційні потреби	Період часу
Сонячна стратегія	Додаткові інвестиції в розмірі 26 мільярдів євро в сонячні фотоелектричні установки (крім інвестицій, необхідних для досягнення цілей пропозицій Fit for 55)	2022-2027 роки
RepowerEU	Додаткові інвестиції в розмірі 210 мільярдів євро від сьогодні до 2027 року та 300 мільярдів євро до 2030 року для досягнення цілей RepowerEU (крім інвестицій, необхідних для реалізації цілей пропозицій Fit for 55) - 10 мільярдів євро на імпорт достатнього скрапленого природного газу та газу для трубопроводів до 2030 року - 29 мільярдів євро на інвестиції в електромережі до 2030 року для забезпечення більшого використання електроенергії - 37 мільярдів євро на збільшення виробництва біометану до 2030 року - 41 мільярд євро на адаптацію промисловості до використання меншої кількості викопного палива до 2030 року - 56 мільярдів євро на енергоефективність і теплові насоси до 2030 року - 113 млрд євро на відновлювані джерела енергії (86 млрд євро) і ключову водневу інфраструктуру (27 млрд євро) до 2030 р. - 1,5-2 млрд євро на безпеку поставок нафти	2021-2027/2030
Адаптація до клімату – обговорювалося в Огляді екологічного впровадження 2022	Виходячи з інвестиційних потреб, які відображають цілі реалізації до 2020 та 2030 років, витрати на адаптацію до клімату можуть становити від 35-62 млрд євро (вужчий обсяг) до 158-518 млрд євро (ширший обсяг) на рік	2021-2030 роки
Пропозиція Закону про нульову чисту промисловість (NZIA)	У політичному сценарії NZIA накопичені інвестиційні потреби становлять близько 92 мільярдів євро протягом періоду 2023-2030 років, з діапазоном від приблизно 52 мільярдів євро за сценарієм статус-кво до приблизно 119 мільярдів євро за сценарієм без залежності від імпорту.	2023-2030 роки
Банк водню ЄС	Загальні потреби в інвестиціях для виробництва, транспортування та споживання 10 мільйонів тон відновлюваного водню очікуються в діапазоні 335-471 млрд євро, з яких 200-300 млрд євро необхідно для додаткового виробництва електроенергії з відновлюваних джерел. Інвестиції в ключову водневу інфраструктуру до 2030 року оцінюються в 50-75 млрд євро для електролізерів, 28-38 млрд євро для внутрішніх трубопроводів ЄС і 6-11 млрд євро для зберігання.	До 2030 року

В Європейській зеленій угоді відзначається ключова роль національних бюджетів у переході [1]. Передбачається, що ширше використання інструментів «зеленого» бюджетування допоможе перенаправити державні інвестиції, споживання та оподаткування на екологічні пріоритети, а не на шкідливі субсидії. Передбачена робота Комісії з державами-членами для перевірки та порівняння практики екологічного бюджетування, що має полегшити оцінку того, наскільки річні бюджети та середньострокові фіскальні плани враховують екологічні міркування та ризики, а також вивчають передовий досвід. Огляд європейської системи економічного управління включатиме посилання на зелені державні інвестиції в контексті якості державних фінансів. Це стане інформацією для дебатів про те, як покращити фіскальне управління ЄС. Результати обговорення мають стати основою для будь-яких можливих майбутніх кроків, включаючи те, як розглядати зелені інвестиції в рамках фіскальних правил ЄС, зберігаючи при цьому гарантії проти ризиків для стійкості боргу.

На думку Єврокомісії, добре продумані податкові реформи можуть сприяти економічному зростанню та стійкості до кліматичних потрясінь, а також сприяти створенню більш справедливого суспільства та справедливому переходу. Вони відіграють безпосередню роль, посилаючи правильні цінові сигнали та забезпечуючи правильні стимули для сталої поведінки виробників, користувачів і споживачів. На національному рівні Європейська зелена угода створить контекст для широких податкових реформ, скасування субсидій на викопне паливо, перенесення податкового тягаря з праці на забруднення та врахування соціальних міркувань. Необхідно забезпечити швидке прийняття пропозиції Комісії щодо ставок податку на додану вартість (ПДВ), які зараз знаходяться на розгляді Ради, щоб держави-члени могли більш цілеспрямовано використовувати ставки ПДВ для відображення зростання екологічних амбіцій, наприклад, підтримувати органічні фрукти та овочі [5].

У 2021 р. Європейська комісія прийняла ряд пропозицій, щоб зробити кліматичну, енергетичну, транспортну та податкову політику ЄС придатною для скорочення чистих викидів парникових газів щонайменше на 55% до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року.

Ініціативи щодо оподаткування як на рівні ЄС, так і на рівні держав-членів розглядаються Єврокомісією як такі, що можуть допомогти досягти цілей кліматичної політики, заохочуючи перехід на чистішу енергію, більш сталу промисловість і більш екологічний вибір у рамках соціально справедливого зеленого переходу. Важлива роль у цьому відводиться пропозиціям щодо перегляду спільної системи оподаткування енергії – Директива про оподаткування енергії, що мали підтримати і доповнити інші ініціативи пакету ЄС від липня 2021 р., спрямовані на підтримку кліматичних цілей ЄС. Відзначено, зокрема, що оподаткування моторного та палива для опалення, а також електроенергії в ЄС має відповідати їхньому впливу на навколишнє середовище та здоров'я людей.

Основні зміни відповідно до пропозицій перегляду Директиви про оподаткування енергії:

- оподаткування палива відповідно до його енергетичного вмісту та екологічності, а не обсягу. Вплив окремих видів палива на навколишнє середовище буде краще відображатися, допомагаючи підприємствам і споживачам зробити більш чистий і кліматично дружній вибір;

- спрощення способу класифікації енергетичних продуктів для цілей оподаткування для забезпечення найбільшого оподаткування палива, яке є найбільш шкідливим для навколишнього середовища. Продукти, на які поширюється дія Директиви, згруповані та класифіковані відповідно до їх екологічних показників. Паливо, яке має найбільший негативний вплив на навколишнє середовище, підлягатиме вищим мінімальним ставкам;

- поступове скасування звільнення від оподаткування певних продуктів і опалення будинків, щоб викопне паливо більше не оподатковувалося нижче мінімальних ставок. Держави-члени зможуть підтримувати вразливі домогосподарства та захищати від енергетичної бідності;

- викопне паливо, яке використовується як паливо для повітряного транспорту всередині ЄС, морського транспорту та рибальства, більше не повинно повністю звільнятися від оподаткування енергоресурсів.

Генезис ініціатив [6] щодо запровадження Європейської зеленої угоди наведено в табл. 2, а перелік відповідних законодавчих актів ЄС [7] – в табл. 3.

Через прискорення глобального переходу до низьковуглецевої та соціально відповідальної економіки, податки стають все більш важливим фактором для компаній та інвесторів. Незважаючи на те, що податкові заходи в цій сфері застосовуються протягом тривалого часу, спостерігається значне збільшення масштабів податкових заходів, які застосовуються порівняно з попередніми [8]. Відбулося зростання податкових заходів, які перешкоджають і карають шкідливу поведінку, наприклад, податки на зміну клімату та податки на пластикову упаковку.

Зелена угода, окрім пропозицій щодо перегляду Директиви про оподаткування енергії, включає Механізм коригування кордонів викидів вуглецю ЄС (CBAM), призначений для спонукання підприємств досягти справжнього глобального скорочення викидів парникових газів замість переміщення вуглецевоємного виробництва до країн із нижчими цінами на вуглець. Він покладає прямі зобов’язання на імпортерів ЄС і поза ЄС товарів, що входять до сфери дії, а також впливає на виробників ЄС і поза ЄС [9].

Таблиця 2

Політичні та законодавчі ініціативи ЄС з реалізації зеленого переходу

Період	Ініціатива
08.2024	Набуття чинності Закону про відновлення природи
07.2024	Набуття чинності нової директиви щодо ремонту товарів
06.2024	Набуття чинності галузевого Закону про чистий нуль
	Ухвалення Радою Закону про відновлення природи
	Прийняття нового регламенту, який забезпечує кращий і стійкий зв'язок у Європі
05.2024	Прийняття Радою Директиви про право на ремонт
	Партнерство ЄС і Австралії щодо стійких критичних і стратегічних корисних копалин
	Прийняття Закону про нульову чисту промисловість та Регламенту ЄС щодо скорочення викидів метану в енергетичному секторі
	Прийняття Радою Реформи структури ринку електроенергії та пакету щодо декарбонізованих газів і водню
	Прийняття Реформ ринків електроенергії та газу та нових рамок для стимулювання розвитку водню
	Прийняття Радою Регламенту щодо стандартів викидів CO2 для великовантажних автомобілів
04.2024	Визначення Комісією принципів обмеження використання більшості шкідливих хімікатів для основних видів використання
	Набрання чинності Положення про розгортання інфраструктури альтернативних видів палива
	Прийняття нових правил обмеження викидів для легкових автомобілів, мікроавтобусів і вантажівок
	Ухвалення Радою переглянутої Директиви про промислові викиди та положення про створення порталу промислових викидів
	Прийняття посиленої Директиви з енергетичної ефективності будівель
	Підведення Комісією підсумків серії діалогів про чистий перехід щодо перетворення Європи на чисту, ресурсоефективну, справедливу та конкурентоспроможну економіку
	Стратегічне партнерство з Узбекистаном щодо критичної сировини
03.2024	Набуття чинності Директиви про розширення прав і можливостей споживачів для зеленого переходу
	Підписання ЄС і Норвегією стратегічного партнерства щодо стійкої наземної сировини та ланцюжків створення вартості акумуляторів
	Комісія пропонує цілеспрямований перегляд Спільної сільськогосподарської політики для підтримки фермерів ЄС
	Встановлення Комісією ключових кроків для управління кліматичними ризиками для захисту людей і процвітання
	Набрання чинності Положення про фторовані парникові гази

Продовження Табл. 2

Період	Ініціатива
02.2024	Політична домовленість щодо першої загальноєвропейської схеми сертифікації видалення вуглецю
	Політична домовленість щодо нових стандартів якості повітря в ЄС
	Підписання ЄС і Руандою Меморандуму про взаєморозуміння щодо стійких ланцюжків створення вартості сировини
	Політична угода щодо боротьби із забрудненням із суден, щоб допомогти зробити європейські моря чистішими
	Політична угода про заборону всіх видів навмисного використання токсичної ртуті в ЄС, які ще лишилися
	Комісія ухвалює Стратегію управління промисловими викидами вуглецю в ЄС , яка визначає, як стійко вловлювати, зберігати та використовувати CO_2
	Комісія представляє рекомендації щодо цілі скорочення викидів до 2040 року , щоб встановити шлях до кліматичної нейтральності в 2050 році
	Політична домовленість щодо Акту про нульову чисту промисловість
	Політична домовленість щодо спільних правил сприяння ремонту товарів для споживачів
01.2024	Політична домовленість щодо більш ретельного та економічно ефективнішого управління міськими стічними водами
	Комісія розпочинає стратегічний діалог щодо майбутнього сільського господарства ЄС
	Політична домовленість щодо чітких цілей ЄС щодо скорочення викидів CO2 від нових вантажівок і міських автобусів
12.2023	Політична угода щодо більш стійкої та стійкої транс'європейської транспортної мережі
	Політична домовленість щодо реформування структури ринку електроенергії ЄС
	Політична домовленість щодо оновлених правил ЄС щодо декарбонізації ринку газу та створення ринку водню
	Політична домовленість щодо нових правил підвищення енергетичної ефективності будівель у всьому ЄС
	Політична угода щодо вдосконалення класифікації, маркування та пакування небезпечних хімічних речовин
	COP28: Президент Комісії Урсула фон дер Ляєн започатковує Глобальну обіцянку щодо відновлюваних джерел енергії та енергоефективності
11.2023	Досягнення політичної домовленості щодо модернізації управління промисловими викидами
	Визначення Комісією заходів для прискорення розгортання електричних мереж
	Комісія пропонує новий закон про моніторинг лісів , який спрямований на підвищення стійкості європейських лісів

Продовження Табл. 2

Період	Ініціатива
10.2023	Представлення Європейського плану дій з вітроенергетики
	З ухваленням останніх двох пропозицій пакет заходів Fit for 55 щодо скорочення чистих викидів парникових газів щонайменше на 55% до 2030 року порівняно з рівнями 1990 року завершено. Тепер ЄС має юридично обов'язкові кліматичні цілі, які охоплюють усі ключові сектори економіки
	Розпочато застосування перехідного етапу Механізму коригування кордонів вуглецю (CBAM)
07.2023	Презентація ініціативи щодо посилення циркулярності автомобільного сектора , що охоплює проєктування, виробництво та обробку транспортних засобів після закінчення терміну експлуатації
	Презентація заходів щодо підвищення ефективності та стійкості вантажного транспорту шляхом покращення управління залізничною інфраструктурою, надання сильніших стимулів для вантажівок з низьким рівнем викидів та кращої інформації про викиди парникових газів у вантажному транспорті
	Комісія представляє пакет заходів для сталого використання ключових природних ресурсів – для сприяння стійкості ґрунту, підвищення стійкості та стійкості наших продовольчих систем, покращення рослинного та лісового репродуктивного матеріалу та зменшення харчових і текстильних відходів
06.2023	Пропозиція щодо перегляду Регламенту енергетичного маркування , щоб допомогти споживачам зробити поінформований та екологічний вибір під час купівлі мобільних і бездротових телефонів і планшетів
04.2023	Європейський парламент і Рада досягли політичної згоди щодо пропозиції ReFuelEU Aviation
	«Fit for 55»: Рада ухвалює ключові законодавчі акти щодо досягнення кліматичних цілей до 2030 року
	Енергетична платформа ЄС: Комісія оголосила перший заклик до компаній спільно купувати газ
	Комісія пропонує переглянути існуючі стандарти маркетингу агропродовольчої продукції
03.2023	Ухвалення амбітного новий закон розгортання достатньої інфраструктури альтернативного палива
	Досягнуто домовленості щодо скорочення викидів морського транспорту шляхом просування екологічно чистих видів палива для судноплавства
	Захист споживачів : надання можливості для сталого вибору та припинення «зеленого піару».
	Право на ремонт: Комісія приймає нову пропозицію щодо загальних правил, що сприяють ремонту товарів
	Комісія пропонує Закон про критичну сировину
	Комісія пропонує Закон про нульову чисту промисловість
	Комісія запускає програму розбудови потенціалу нового європейського Баухаузу для відновлення України

Продовження Табл. 2

Період	Ініціатива
	Комісія пропонує реформу структури ринку електроенергії ЄС для стимулювання відновлюваних джерел енергії, кращого захисту споживачів і підвищення промислової конкурентоспроможності
	ЄС узгоджує жорсткіші правила підвищення енергоефективності
02.2023	Комісія представляє пакет заходів для підвищення сталості та стійкості сектору рибальства та аквакультури ЄС.
	Комісія пропонує до 2030 року нульовий рівень викидів для нових міських автобусів і 90% скорочення викидів для нових вантажівок до 2040 року.
	Комісія встановлює правила для відновлюваного водню
	Комісія представляє промисловий план «Зеленої угоди» для підвищення конкурентоспроможності європейської промисловості з нульовим прибутком і підтримки швидкого переходу до кліматичної нейтральності
01.2023	Презентація «Нової угоди для запилювачів» для подолання тривожного зменшення диких комах-запилювачів у Європі
12.2022	ЄС погоджується зміцнити та розширити торгівлю квотами на викиди та створити Фонд соціального клімату, щоб допомогти людям у перехідний період
	Нові правила застосування системи торгівлі викидами ЄС в авіаційному секторі
	ЄС ухвалив закон про боротьбу з глобальним вирубуванням і деградацією лісів, спричинених виробництвом і споживанням в ЄС
11.2022	Циркулярна економіка: регулювання упаковки та відходів упаковки Пропозиція щодо першої загальноєвропейської добровільної структури для надійної сертифікації високоякісного видалення вуглецю
	Ініціатива ЄС з водоростей
	Пропозиція щодо нових стандартів Євро 7 для зменшення викидів забруднюючих речовин від транспортних засобів та покращення якості повітря
10.2022	Рада та Європейський парламент досягли попередньої політичної домовленості щодо більш суворих стандартів викидів CO2 для нових автомобілів і фургонів
	Комісія пропонує суворіші правила для чистішого повітря та води
09.2022	Пропозиція екстреного втручання на ринок для зменшення рахунків за електроенергію для європейців
07.2022	Пропозиція « Економте газ для безпечної зими»
06.2022	Природоохоронний пакет
05.2022	План REPowerEU : доступна, безпечна та стійка енергія для Європи

Продовження Табл. 2

Період	Ініціатива
04.2022	Європейська комісія приєднується до Європейського кліматичного пакту та зобов'язується зробити свою діяльність кліматично нейтральною до 2030 року
	Пропозиції щодо поступового скорочення викидів фторовмісних парникових газів і озоноруйнівних речовин
	Пропозиції щодо модернізації правил промислових викидів ЄС, щоб спрямувати велику промисловість у довгостроковий екологічний перехід
03.2022	Пропозиції зробити стійкі продукти нормою в ЄС, підвищити циркулярні бізнес-моделі та розширити можливості споживачів для екологічного переходу
	Варіанти пом'якшення високих цін на енергію за допомогою загальних закупівель газу та мінімальних зобов'язань щодо зберігання газу
	REPowerEU : Спільні європейські дії для більш доступної, безпечної та стійкої енергії
12.2021	Пропозиція нової структури ЄС для декарбонізації ринків газу, просування водню та скорочення викидів метану
	Пропозиції Комісії щодо видалення, переробки та стійкого зберігання вуглецю
	Нові транспортні пропозиції спрямовані на більшу ефективність і більш екологічні подорожі
11.2021	Пропозиції щодо припинення вирубки лісів, впровадження інновацій у стале управління відходами та оздоровлення ґрунтів
09.2021	Новий європейський Баугауз: нові дії та фінансування
07.2021	Реалізація Європейської зеленої угоди
05.2021	Стійка блакитна економіка
	План дій щодо нульового забруднення
03.2021	Органічний план дій
02.2021	Нова стратегія ЄС щодо адаптації до зміни клімату
01.2021	Новий європейський Баугауз
12.2020	Європейський акумуляторний альянс
	Європейський кліматичний пакт
11.2020	Офшорна відновлювана енергія
10.2020	Хвиля ремонту
	Стратегія метану
	Хімічна стратегія сталого розвитку

Закінчення Табл. 2

Період	Ініціатива
09.2020	Презентація цільового кліматичного плану до 2030 року
07.2020	Прийняття стратегій ЄС щодо інтеграції енергетичної системи та водню, щоб прокласти шлях до повністю декарбонізованого, більш ефективного та взаємопов'язаного енергетичного сектору
05.2020	Презентація Стратегії біорізноманіття ЄС до 2030 року для захисту крихких природних ресурсів нашої планети
	Презентація стратегії «від ферми до виделки », щоб зробити харчові системи більш стійкими
03.2020	Пропозиція плану дій із економіки циклічного циклу , зосередженого на сталому використанні ресурсів
	Прийняття Європейської промислової стратегії , плану економіки, готової до майбутнього
	Пропозиція європейського закону про клімат , щоб забезпечити кліматично нейтральний Європейський Союз до 2050 року
	Громадські консультації (відкриті до 17 червня 2020 р.) щодо Європейського кліматичного пакту, що об'єднує регіони, місцеві громади, громадянське суспільство, підприємства та школи
01.2020	Презентація інвестиційного плану Європейської зеленої угоди та механізму справедливого переходу

Таблиця 3

Перелік основних законодавчих актів щодо реалізації Європейської зеленої угоди

Напрям	Тип документа	Назва і дата прийняття	Спрямованість
Схема торгівлі дозволами на викиди парникових газів у межах ЄС	Рішення	2023/136 від 18 січня 2023 року Про внесення змін до Директиви 2003/87/ЄС щодо повідомлення про взаємозалік стосовно глобального ринкового заходу для операторів повітряних суден, що базуються в Союзі https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023D0136	Сприяння скороченню викидів парникових газів економічно ефективним способом
	Директива	2023/958 від 10 травня 2023 року Про внесення змін до Директиви 2003/87/ЄС щодо внеску авіації в ціль Союзу щодо скорочення викидів у масштабах всієї економіки та відповідного впровадження глобальних ринкових заходів https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023L0958	Сприяння скороченню викидів парникових газів економічно ефективним способом
	Директива	2023/959 від 10 травня 2023 року Про внесення змін до Директиви 2003/87/ЄС про встановлення системи торгівлі квотами на викиди парникових газів у межах Союзу та Рішення (ЄС) 2015/1814 щодо встановлення та функціонування резерву стабільності ринку для системи торгівлі викидами парникових газів Союзу https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023L0959	Сприяння скороченню викидів парникових газів економічно ефективним способом

Продовження Табл. 3

Напрям	Тип документа	Назва і дата прийняття	Спрямованість
Створення Фонду соціального клімату на період 2026-2032 рр., який надає фінансову підтримку державам-членам для заходів та інвестицій, включених до їхніх планів соціального клімату	Регламент	2023/955 від 10 травня 2023 року Про заснування соціального кліматичного фонду та внесення змін до Регламенту (ЄС) 2021/1060 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0955	Заходи та інвестиції, які підтримує Фонд, принесуть користь домогосподарствам, мікропідприємствам та користувачам транспорту, які є вразливими та особливо постраждалими від включення викидів парникових газів від будівель та автомобільного транспорту до сфери застосування Директиви 2003/87/ЄС
Посилення стандартів викидів CO2	Регламент	2023/851 від 19 квітня 2023 року Про внесення змін до Регламенту (ЄС) 2019/631 щодо посилення стандартів викидів CO2 для нових легкових автомобілів і нових легких комерційних транспортних засобів відповідно до збільшеного кліматичних амбіцій Союзу. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0851	Зменшення транспортних викидів
Правила моніторингу, звітності та перевірки викидів двоокису вуглецю та іншої відповідної інформації від суден, які прибувають до портів, що знаходяться під юрисдикцією держави-члена, або відходять з них	Регламент	2023/957 від 10 травня 2023 року Про внесення змін до Регламенту (ЄС) 2015/757 з метою забезпечення включення діяльності морського транспорту до Системи торгівлі викидами ЄС та моніторингу, звітності та перевірки викидів додаткових парникових газів і викидів від додаткових типів суден https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0957	Сприяння скороченню викидів від морського транспорту економічно ефективним способом

Продовження Табл. 3

Напрям	Тип документа	Назва і дата прийняття	Спрямованість
Розгортання достатньої інфраструктури альтернативного палива в ЄС для транспортних засобів, поїздів, суден і стаціонарних літальних апаратів	Регламент	2023/1804 від 13 вересня 2023 року Про розгортання інфраструктури альтернативних видів палива та скасування Директиви 2014/94/ЄС https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1804	Розгортання достатньої інфраструктури альтернативного палива в ЄС
Узгоджені правила щодо споживання та постачання стійкого авіаційного палива	Регламент	2023/2405 від 18 жовтня 2023 року Про забезпечення рівних умов для сталого повітряного транспорту (ReFuelEU Aviation) https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-29-2023-INIT/en/pdf	Декарбонізація повітряного транспорту
Правила щодо землекористування, змін у землекористуванні та лісовому господарстві (ЗЗЗЛГ); досягнення цілей ЄС щодо чистої абсорбції парникових газів	Регламент	2023/839 від 19 квітня 2023 року Про внесення змін до Регламенту (ЄС) 2018/841 щодо сфери застосування, спрощення звітності та правил відповідності та встановлення цілей держав-членів на 2030 рік та Регламенту (ЄС) 2018/1999, який стосується вдосконалення моніторингу, звітності, відстеження прогресу та перегляду https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0839	Сприяння досягненню цілей Паризької угоди та ЄС щодо скорочення викидів парникових газів
Відновлювані джерела енергії	Директива	2021/0218 від 20 вересня 2023 р., що вносить зміни до Директиви (ЄС) 2018/2001, Регламенту (ЄС) 2018/1999 і Директиви 98/70/ЄС щодо сприяння використанню енергії з відновлюваних джерел, а також скасовує Директиву Ради (ЄС) 2015 /652 https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-36-2023-INIT/en/pdf	Сприяння використанню енергії з відновлюваних джерел

Закінчення Табл. 3

Напрям	Тип документа	Назва і дата прийняття	Спрямованість
Загальна структура заходів із забезпечення енергоефективності	Директива	2023/1791 від 13 вересня 2023 р. Про енергоефективність та внесення змін до Регламенту (ЄС) 2023/955 (перероблена) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023L1791	Підвищення енергоефективності
Механізм коригування кордону вуглецю	Регламент	2023/956 від 10 травня 2023 р. Про встановлення механізму коригування кордонів викидів вуглецю https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0956	Вирішення проблеми викидів парникових газів, пов'язаних із визначеним в документі переліком товарів, під час їх імпорту на митну територію ЄС з метою запобігання ризику витоку вуглецю, таким чином створюються стимули для скорочення викидів операторами в третіх країнах

Прийнятий в 2025 р. промисловий план "зеленої угоди" для епохи "чистого нуля" [10] виступає найважливішою складовою сучасної європейської стратегії конкурентоспроможності [11].

26 лютого 2025 р. нормативно-правова база зеленого переходу отримала подальший розвиток за рахунок фокусування зеленого переходу в рамках «Чистої промислової угоди» [12], яка є ключовою ініціативою Європейської комісії, яка підтримує стратегію Європейського Союзу "побудови конкурентоспроможної, кліматично нейтральної промислової бази", а 25 червня 2025 р. були затверджені рамкові умови щодо застосування State Aid в цій сфері [13].

Реалізація зеленого переходу на протязі останніх років виступає одним з магістральних напрямів сучасної економічної, в тому числі й податкової політики країн-членів ЄС. Для України важливість цього напрямку підсилюється не тільки інтенсифікацією євроінтеграційного процесу, але й значними масштабами руйнувань як виробничого потенціалу, так і інфраструктури, відновлення яких на новітній технологічній основі дозволить забезпечити масштабні «зелені» зрушення національної економіки.

До числа перспективних «зелених» секторів економіки, які виступають суб'єктами податкового стимулювання в ЄС, відносяться: зменшення споживання вуглецевого палива; виробництво енергії з відновлюваних джерел; ресурсо- та енергоекономічні технології, будівлі та обладнання; низьковуглецева логістика; інфраструктура для автомобілів з низьким споживанням палива і автомобілів на чистій енергії; виробництво екологічно чистих продуктів; потужності з утилізації та переробки відходів.

Починаючи з 2025 р. податковий інструментарій державної допомоги в сфері реалізації «Чистої промислової угоди» в країнах Євросоюзу обирається на національному рівні, але він має відповідати як переліку рекомендованих інструментів, так і скоригованим загальним принципам State Aid [14]:

1) цільовий характер підтримки: податкові пільги повинні застосовуватися лише до добраних секторів; будь-яка підтримка інвестицій, пов'язаних з викопним паливом, виходить за рамки. Цільова спрямованість не є принципово новою вимогою, проте починаючи з 2025 р. вона фокусується на чистих технологій та промислової декарбонізації. Для України цей принцип є певною мірою визначальним, оскільки прийняття пільг «широкої дії» (наприклад, стимулювання інвестицій в переробну промисловість) пов’язано з ризиком розпорошення бюджетних коштів;

2) простота та визначеність: податкові пільги повинні бути легкими для компаній та податкових органів у впровадженні та повинні ґрунтуватися на чітких критеріях прийнятності;

3) своєчасність: податкові пільги, що надаються компаніям, які приймають інвестиційні рішення, повинні бути своєчасними.

Проведений аналіз податкових аспектів політики країн ЄС в сфері зеленого переходу 2022-2025рр. дозволив згрупувати інструментарій податкового стимулювання за окремими напрямами – секторами реалізації Європейської зеленої угоди відповідно до поставлених цілей податкового стимулювання (табл. 4). Окремо слід відзначити поширеність застосування в ЄС інструментарію, пов’язаного з амортизацією (табл. 5) [15].

Таблиця 4

Найбільш поширені в ЄС практики податкового симулювання «зеленого» переходу

Сектори	Інструментарій, країни ЄС	Цілі впровадження
Зменшення споживання вуглецевого палива	Вуглецеві та енергетичні податки (23 країни Європи: в т.ч. Швеція, Швейцарія, Франція, Нідерланди, Австрія, Польща, Норвегія, Фінляндія)	Підвищення ціни споживання й попиту на викопне паливо
	Внески солідарності (всі країни ЄС, 2022-2024рр)	Вилучення надприбутків в сфері добування викопного палива, стимулювання альтернативних джерел енергії
Виробництво енергії з відновлюваних джерел	Нульова ставка ПДВ (Німеччина, Ірландія)	Стимулювання імпорту, купівлі та встановлення фотоелектричних систем, включаючи системи зберігання електроенергії
	Зменшена ставка ПДВ (Чорногорія, Румунія)	Зменшення вартості постачання та встановлення фотоелектричних панелей, сонячних теплових панелей та високоефективних систем опалення
	Податкові знижки (Німеччина)	Експлуатація фотоелектричних систем
Ресурсо та енергоекономічні технології, будівлі та обладнання	Повна амортизація (Польща)	Стимулювання інвестицій для суб'єктів малого підприємництва
	Прискорена амортизація (Франція, Нідерланди, Люксембург, Греція)	Стимулювання енергоефективності
	Режим Patent Box (та ін.)	Стимулювання інновацій
	Податкові кредити (Італія)	Стимулювання R&D для стартапів
	Зменшена ставка ПДВ (Румунія)	Стимулювання купівлі економічних та екологічних систем опалювання
	Податкова знижка (Словенія, Кіпр)	Енергозбереження та впровадження «зелених технологій»
Низьковуглецева логістика	Нульова ставка ПДВ (Норвегія)	Стимулювання імпорту автомобілів на чистій енергії
	Прискорена амортизація (Іспанія, Німеччина)	Зменшення витрат на експлуатацію
	Звільнення (зменшення) транспортних податків (Нідерланди, Німеччина, Швейцарія та ін.)	Стимулювання споживання електрокарів
Інфраструктура для і автомобілів на чистій енергії	Податкові кредити (Франція, Іспанія)	Стимулювання прискореного розвитку інфраструктури для автомобілів з низьким споживанням палива і автомобілів на чистій енергії
	Відрахування ПДВ при покупці електромобілів (Литва)	
	Нульова ставка ПДВ (Норвегія)	
	Прискорена амортизація (Італія. Іспанія)	Стимулювання оновлення інфраструктури для електромобілів

Таблиця 5

Практика застосування інструментарію амортизаційної політики

Країна	Стимул зелених інвестицій	Прийнятна інвестиція	Чиста поточна вартість капітальних надбавок
Бельгія	Компанія може отримати вигоду від одноразового інвестиційного відрахування в розмірі 13,5 відсотка від вартості придбання кваліфікованих інвестицій. Що стосується екологічно чистих інвестицій у дослідження та розробки, компанія може вибрати 20,5 відсотка (для 2023 податкового року) від амортизації відповідних екологічно чистих інвестицій у дослідження та розробки.	Кваліфіковані патенти, екологічні інвестиції в дослідження та розробки та інвестиції в енергозбереження.	Екологічно чисті дослідження та розробки: 95,0% Екологічно чисті дослідження та розробки (розповсюдження): 87,3%
Данія	Збільшена база амортизації в розмірі 116 відсотків доступна для «зеленого обладнання» на період з 23 листопада 2020 року по 31 грудня 2022 року. Річні амортизаційні відрахування на машини та обладнання можуть вимагатися за методом зменшуваного залишку в розмірі до 25 відсотків.	Робоче обладнання	84,60%
Фінляндія	Кваліфікована інвестиція може бути амортизована через чотири роки.	Екологічні інвестиції	90,10%
Франція	Обладнання, призначене для економії енергії, і обладнання для виробництва відновлюваної енергії може виграти від прискореної амортизації. Застосовуються коефіцієнти 2, 2,5 і 3 (помножені на звичайну норму амортизації) залежно від стандартного періоду списання для цілей оподаткування.	Обладнання, призначене для економії енергії, і обладнання для виробництва відновлюваної енергії, яке може отримати вигоду від прискореної амортизації.	Чисту поточну вартість важко визначити, враховуючи широкий спектр кваліфікованих активів і графіків амортизації. Стандартна надбавка на техніку становить 88%
Німеччина	Для електромобілів додатково до звичайної прямолінійної амортизації надається відрахування 50 відсотків у перший рік. Це стосується транспортних засобів, придбаних після 31 грудня 2019 року та до 1 січня 2031 року.	Нові електромобілі.	92,3-93,3%
Греція	Спеціальні норми амортизації (до 100 %) застосовуються для транспортних засобів із нульовим або низьким рівнем викидів і відповідних конструкцій (наприклад, пунктів зарядки електромобілів).	Транспортні засоби з нульовим або низьким рівнем викидів і відповідне будівництво	Індивідуальні транспортні засоби з нульовим рівнем викидів: 96,5% Індивідуальні транспортні засоби з низьким рівнем викидів: 90,1%

Закінчення Табл. 5

Країна	Стимул зелених інвестицій	Прийнятна інвестиція	Чиста поточна вартість капітальних надбавок
Ірландія	Прискорені капітальні пільги надають 100% податкове звільнення за певних умов у перший рік і доступні компаніям для витрат на певне енергоефективне обладнання.	Енергоефективне обладнання.	100%
Італія	Податковий кредит Superbonus покриває 110% кваліфікованих витрат.	Енергоефективна модернізація житлових будинків і одночасного встановлення енергоефективних заходів.	110%
Нідерланди	Прискорена амортизація застосовується до інвестицій в активи, які є в інтересах захисту навколишнього середовища в Нідерландах і які фігурують у так званому списку VAMIL (Vervroegde Afschrijving Milieu-investeringen).	Інвестиції в навколишнє середовище (Environmental Investment Allowance - MIA) і довільна амортизація інвестицій в навколишнє середовище (VAMIL) є податковими пільгами для підприємців, які інвестують в екологічно чисті бізнес-активи.	VAMIL-обладнання: 97,9% MIA: 95,5%
Угорщина	Доступна 33% норма прискореної амортизації.	Обладнання автоматизації, обладнання для захисту навколишнього середовища.	93,20%
Люксембург	Діє спеціальна прискорена амортизація на 80% вартості основних засобів.	Активи, які захищають національне довкілля або економлять енергію.	Будівлі: 96,2% Заводи/машини: 97,9% Автомобілі: 98,6%
Словенія	З 1 січня 2022 року нова податкова пільга визнається у розмірі 40 % суми інвестиції. Інвестиційні пільги можуть бути використані максимум до 63 % фактичної податкової бази.	Екологічно чисті технології, більш чистий та дешевий громадський та приватний транспорт, декарбонізація енергетичного сектору, енергоефективності будівель та впровадження інших стандартів кліматичної нейтральності.	Обладнання/транспортні засоби/машини: 92,0%
Іспанія	Деякі електромобілі можуть амортизуватися для цілей оподаткування шляхом застосування максимальних ставок амортизації, помножених на 2. Стандартна норма амортизації для легкових автомобілів становить 16%.	Нові транспортні засоби, класифіковані як FCV, FCHV, BEV, REEV або PHEV, які використовуються в комерційних цілях і вводяться в експлуатацію в податкових періодах, починаючи з 2023, 2024 і 2025 років.	92,7%

Починаючи з 2025 року ЄС обмежив право застосування Щодо рекомендованих інструментів податкового стимулювання, - до них віднесені: податкові кредити для забезпечення достатніх виробничих потужностей у чистих технологіях та для промислової декарбонізації; розширені (підвищені) податкові кредити для інвестиційних проєктів зі сприянням стійкості; прискорена амортизація для податкових цілей для підтримки попиту на обладнання для чистих технологій, до повних та негайних витрат; і посилена прискорена амортизація для придбання чистого технологічного обладнання, яке сприяє стійкості.

Проведений аналіз дозволяє сформулювати рекомендації щодо використання в Україні кращих практик країн ЄС в сфері податкового стимулювання зеленого переходу з урахуванням стану економіки України та перспектив її повоєнного відновлення.

1. Кращі практики податкового стимулювання розвитку зеленої економіки передбачають широке коло інструментів податкового регулювання, але з урахуванням існуючих обмежень як в Україні, так і в ЄС, найбільш перспективним є застосування податкового кредиту та інструментарію амортизаційної політики.

2. Що стосується перспектив використання миттєвої (повної) амортизації в Україні, яка кваліфікована в НСДУ як основний інвестиційний стимул, доцільним, особливо на етапі активних воєнних дій (в перспективі на етапі повоєнного відновлення економіки ці обмеження можуть бути частково послаблені), уявляється введення обмежень щодо:

сфокусованого цільового спрямування інвестиційних проєктів (наприклад в сфері «зеленої» металургії або розвитку окремих видів безвуглецевої енергетики);

складу основних засобів, що підпадають під дію пільги – тільки окремі складові активної частини основних засобів з регламентацією конкретного їх переліка для відповідних проєктів;

граничної вартості об'єкту основних засобів з поступовим переходом до встановлення верхнього порогу податкових витрат для відповідного платника.

3. Податковий кредит (розширений податковий кредит), який достатньо широко використовується країнами ЄС, в умовах України уявляється доцільним на етапі повоєнного відновлення економіки і, перш за все, для стимулювання R&D в сфері реалізації завдань чистої промислової угоди відповідно до національних пріоритетів України.

4. Виходячи з досвіду ЄС в сфері просторового розвитку перспективним уявляється розширення прав органів місцевого самоврядування та місцевих органів в сфері активного податкового стимулювання інвестиційної основи регіонального розвитку, що забезпечуватиме диверсифікацію просторового розвитку на основі широкого впровадження зелених інвестицій. В першу чергу, має бути переглянутий перелік повноважень місцевих органів влади не тільки в сфері податкового контролю, а й щодо забезпечення права введення податкових пільг, насамперед, інвестиційного характеру. Останнє не має обмежуватися виключно місцевими податками і зборами, його слід поширити також на закріплені за місцевими бюджетами загальнодержавні податки і збори. Такий підхід обумовлено незначною (порівняно з іншими країнами ЄС) питомою вагою місцевих податків в загальних податкових надходженнях, а також європейською тенденцією децентралізації податкової політики;

5. З урахуванням стану державних фінансів та антикорупційної спрямованості державної податкової політики актуальною є необхідність ефективної протидії поширеному в світі явищу, яке отримало назву «greenwashing» (т. зв. «озеленення» інвестиційних витрат) - штучне викривлення характеру інвестицій, внаслідок чого податкові пільги та відповідні фінансові

преференції отримують інвестиційні проєкти, не зв'язані із реалізацією зеленого курсу);

6. Крім традиційного податкового інструментарію корпоративного прибуткового податку, досвід податкової політики країн ЄС свідчить про перспективність використання також регулятивного потенціалу інших податків і зборів, що широко реалізовано в кращих практиках податкового стимулювання зеленого переходу в країнах – членах ЄС. В першу чергу йдеться про т. зв. «поведінкові» податки – акциз, ПДВ, транспортні та енергетичні податки й т. ін.

7. Аналіз інструментарію податкового стимулювання зеленого переходу свідчить про усталену практику застосування різноманітних запобіжних механізмів. Запорукою забезпечення дієвості податкового стимулювання інвестицій є інституційне забезпечення реалізації таких механізмів шляхом внесення відповідних змін в Національну стратегію доходів до 2030 р. та їх законодавча регламентація.

Виходячи з кращих європейських практик стимулювання інвестицій в якості таких запобіжних механізмів можуть бути рекомендовані:

✓ обов'язковість встановлення для кожної стимулюючої податкової пільги цільового її призначення в контексті інвестиційних пріоритетів повоєнного періоду;

✓ обов'язкове встановлення періоду застосування пільги без автоматичної її пролонгації;

✓ визначення гранично-допустимих розмірів податкових видатків при законодавчому встановленні кожної пільги, що дозволятиме контролювати рівень втрат, але вимагає повної імплементації концепції податкових витрат;

✓ введення попередньої експертизи інвестиційних проєктів, яка визначає право на застосування пільги;

✓ для найбільш ризикових проєктів відтермінування отримання преференції до отримання підтвердженого результату використання пільги.

По мірі імплементації концепції податкових витрат перспективним уявляється перехід в таких запобіжних механізмах від вартісного виміру масштабу інвестицій до регламентації граничного розміру податкових видатків.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. The European Green Deal / European Commission. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN

2. Financing the green transition: The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_17

3. The Green Deal Industrial Plan. Putting Europe's net-zero industry in the lead. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/green-deal-industrial-plan_en

4. Speck, Stefan (EEA); Paleari S., Tagliapietra S. and Zoboli R.Investments in the sustainability transition: leveraging green industrial policy against emerging constraints. 2023. URL: https://www.eea.europa.eu/publications/investments-into-the-sustainability-transition

5. Taxation in support of green transition: an overview and assessment of existing tax practices to reduce greenhouse gas emissions. Final Report / European Union. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021. URL: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01e2c144-5160-11eb-b59f-01aa75ed71a1/language-en

6. The European Green Deal. Timeline. / European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

7. Legal documents on Delivering the European Green Deal / European Commission. URL: https://commission.europa.eu/publications/legal-documents-delivering-european-green-deal_en

8. Tax incentives for sustainable investments: what businesses should be thinking about. URL: https://www.aoshearman.com/en/insights/tax-incentives-for-sustainable-investments-what-businesses-should-be-thinking-about

9. EU carbon border adjustment mechanism – the transitional phase has begun: Are you ready? URL: https://www.aoshearman.com/en/insights/eu-carbon-border-adjustment-mechanism-the-transitional-phase-has-begun-are-you-ready

10. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A Green Deal Industrial Plan for the Net-Zero Age. URL: https://commission.europa.eu/system/files/2023-02/COM_2023_62_2_EN_ACT_A%20Green%20Deal%20Industrial%20Plan%20for%20the%20Net-Zero%20Age.pdf

11. The future of European competitiveness: Report by Mario Draghi. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en

12.The Clean Industrial Deal: A joint roadmap for competitiveness and decarbonisation. European Commission. 26.02.2025. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0085

13. Clean Industrial Deal State Aid Framework (CISAF) / European Commission. URL: https://competition-policy.ec.europa.eu/about/contribution-clean-just-and-competitive-transition/clean-industrial-deal-state-aid-framework-cisaf_en

14. Recommendations on Tax Incentives to Support the Clean Industrial Deal and in light of the Clean. European Commission. 2 July 2025. C(2025) 4319 final. URL: https://commission.europa.eu/document/download/f4718f39-19cc-42a4-9a9f-48acb824dc4f_en?filename=C_2025_4319_1_EN_ACT_part1_v6.pdf

15. Bray S., Bunn D., Haddinga J. The Role of Pro-Growth Tax Policy and Private Investment in the European Union's Green Transition / Tax Foundation. 2023. URL: https://taxfoundation.org/research/all/eu/eu-green-transition-tax-policy/#tax

Дослідження проведено у:

Науково-дослідному центрі індустріальних проблем розвитку НАН України
(https://ndc-ipr.org/, e-mail: ndc_ipr@ukr.net)

Аналітична записка підготовлена:

Головним науковим співробітником відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку НДЦ ІПР НАН України,
д.е.н., проф. Івановим Ю. Б.

Вченим секретарем НДЦ ІПР НАН України,
д.е.н., проф. Бєліковою Н. В.

Завідувачем відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку НДЦ ІПР НАН України,
к.е.н., ст. дослідником Ярошенком І. В.

Завідувачем сектору макроекономічного аналізу та прогнозування,
к.е.н., доцентом Поляковою О. Ю.

Старшим науковим співробітником відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку НДЦ ІПР НАН України,
к.е.н., ст. дослідником Шликовою В. О.

Науковим співробітником відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку НДЦ ІПР НАН України,
к.е.н. Семигуліною І. Б.